

مجموعه اندیشه‌سندان ایران و اسلام

شیفته هندسه زندگی

(مروزی بر زندگی و آثار ابوالغلاموز جانی)

تألیف: یونس کرامتی

پاییز ۹۲

شیفته هندسه زندگی

(مروری بر زندگی و آثار ابوالوفا بوزجانی)

تألیف: یونس کرامتی

ناشر: همشهری

چاپ اول: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: همشهری

نشرانی: تهران، بلوار آفریقا، بلوار

گلشهر، پلاک ۱۳ (برج آی تک)، طبقه هفتم، واحد ۶۴

تلفن: ۲۲۰۴۵۳۴۰، دورنگار: ۲۳۰۲۳۵۷۵

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : شیفته هندسه زندگی (مروری بر زندگی و آثار ابوالوفا بوزجانی) /
تألیف یونس کرامتی.
مشخصات نشر : تهران: همشهری، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری : ۱۶۰ ص: ۱۳۱/۵۰۱۴/۵۰ س.م.
فروست : مجموعه اندیشمندان ایران و اسلام/م. ۲۸.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۴۱-۰۷۵-۰
یادداشت : کتابنامه، ص. ۱۶۰.

وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع : ابوالوفای بوزجانی، محمد بن محمد، ۳۲۸-۲۸۸ق.
فانمشندان اسلامی — ایران — سرگذشتنامه

شناسه افزوده : انتشارات همشهری
رده بندی کنگره : ۱۳۸۸ ک۴ / ۱۴۲۳ Q
رده بندی دیویی : ۵۰۹/۲
شماره کتابشناسی ملی : ۱۸۶۶۹۱۰

سخن ناشر

یکی از مشخصه‌های هر فرهنگ و تمدن بشری در طول تاریخ حضور اندیشه‌مندان، هنرمندان و به طور کلی فرهنگ‌سازیانی است که در برپایی، قوام و تداوم آن فرهنگ در محدوده سرزمینی خود و همچنین در گستره جهانی نقش داشته‌اند.

از بزرگترین نعمتهای الهی به مردم ایران تعداد بسیار زیاد و قابل توجهی از متفکران، هنرمندان و فرهنگ‌سازیانی است که در طول تاریخ و بخصوص پس از رواج دین مبین اسلام و تعالیم آن - که مشوق علم‌آموزی و ترویج فرهنگ تعلیم و تعلم و تکیه بر معرفت نسبت به طبیعت، جامعه، تاریخ و دیگر حوزه‌های معرفتی می‌باشد - در این سرزمین ظهور کرده‌اند. امروزه در کمتر رشته‌ای از علوم و معارف بشری است که در سلسله بنیادگذاران و شخصیت‌های مهم آن یک یا چند تن از ایرانیان و مسلمانان در آن دیده نشود.

آشنایی با این بنیان‌گذاران ایرانی - اسلامی فرهنگ و تمدن بشری نه

فقط از جنبه شناخت تاریخ و افکار و آثار این بزرگان بلکه برای ساختن پایگاهی که با تکیه بر آن و با توجه به دانشهای روز بتوان به قله‌های جدید معارف بشری صعود کرد امری ضروری است.

بهتست نرم‌افزاری که اینک از مهمترین وظایف همهٔ علما و متفکران و دانش‌پژوهان این مرز و بوم است آشنایی نسل جوان و دانش‌دوست را با فرهنگ سازان و اندیشه‌مندان این سرزمین بعنوان یک ضرورت مهم مورد توجه قرار داده است.

انتشارات مشهري در پيشبرد اين هدف ارزشمند با استمداد از جمعی از بهترین نویسندگان و محققان کشور اقدام به انتشار مجموعه «اندیشه‌مندان ایران و اسلام» می‌نماید. باشد که این مجموعه نوری بر مسیر فرهنگی مردم علم‌جوی این کشور بیفکند. انشاء الله

و من الله التوفیق

فهرست مطالب

درآمد.....	۱۱
موضوع کتاب حاضر.....	۱۲
اختصارات و نشانه‌های به کار رفته در کتاب.....	۱۳
چگونگی استناد و ارجاع به مأخذ.....	۱۴
گفتار نخست: اوضاع فرهنگی و سیاسی ایران در سده‌های دوم تا چهارم قمری.....	۱۷
مقدمه.....	۱۷
نقش دولتمردان ایرانی در توجه خلفا به علوم.....	۱۸
طاهریان.....	۲۱
صفاریان.....	۲۳
سامانیان.....	۲۴
خوارزم‌شاهیان آل عراق.....	۲۵
آل بویه.....	۲۷
جامعه و فرهنگ در عصر آل بویه.....	۴۱
تحولات مذهبی.....	۴۲
سازمان اقتصادی.....	۴۶
عمران و آبادی.....	۴۹

۵۱	دانش و فرهنگ.....
۵۹	گفتار دوم: زندگی نامه و کارنامه علمی ابوالوفای بوزجانی.....
۵۹	زندگی نامه.....
۶۵	آثار ریاضی و نجومی ابوالوفای بوزجانی.....
۶۵	الف) آثار موجود.....
۶۷	ب) آثار گمشده.....
۶۹	ارتباط علمی با دانشوران دیگر.....
۷۱	گفتار سوم: پژوهشی در باب اعمال هندسی بوزجانی.....
۷۱	مقدمه.....
۷۳	ویژگی های اعمال هندسی بوزجانی.....
۷۶	شرح های اعمال هندسی.....
۷۷	گفتار چهارم: پژوهشی در باب کتاب حساب بوزجانی.....
۷۷	مقدمه.....
۸۰	پایوست گفتار چهارم.....
۸۰	حساب هندی و حساب انگشتی.....
۸۵	گفتار پنجم: پژوهشی در کتاب ترتیب العدد الی فوق فی المربعات.....
۸۵	مقدمه.....
۸۶	چکیده ای از مقدمه کتاب.....
۸۷	تنظیم جدول وفقی ۳ در ۳.....
۹۴	تنظیم جدول وفقی ۵ در ۵ به روش جدید.....
۹۹	گفتار ششم: بوزجانی و اختراع شکل مغنی و شکل ظلی.....
۹۹	مقدمه.....

فهرست مطالب / ۹

اثبات شکل مغنی در مثلثات کروی به روش ابوالوفا	۱۰۲
گفتار هفتم: ابداعات بوزجانی در مثلثات مسطحه	۱۰۷
مقدمه	۱۰۷
انتخاب اشباع دایره مثلثاتی برابر واحد	۱۰۷
اثبات برخی روابط مهم در مثلثات مسطحه	۱۰۹
به دست آوردن تقریبی خوب برای جیب نیم درجه و عدد π	۱۱۱
گفتار هشتم: المجسطی ابوالوفا و کشف اختلاف سوم ماه	۱۱۵
مقدمه	۱۱۵
پیوست نخست: دانشوران و ناموران معاصر ابوالوفا بوزجانی	۱۱۹
مقدمه	۱۱۹
ابن ندیم	۱۱۹
ابوعلی حبیبی	۱۲۴
آثار	۱۲۶
کوشیار گیلانی	۱۲۷
آثار	۱۲۷
ابونصر منصور بن عراق	۱۲۸
پیوست دوم: شارحان و مترجمان اعمال هندسی بوزجانی	۱۲۹
مقدمه	۱۲۹
کمال الدین ابن یونس موصلی	۱۲۹
شرح ابن یونس بر اعمال هندسی بوزجانی	۱۳۲
ابواسحاق کوبتانی	۱۳۸
آثار	۱۳۹
تألیفات	۱۳۹
ترجمه اعمال هندسی بوزجانی	۱۴۱

پیوست سوم: زندگی‌نامه و کارنامه ژان باتیست ژوزف دلامبر ۱۴۳

منابع و مآخذ ۱۴۹

مآخذ به زبانهای فارسی و عربی ۱۴۹

مآخذ به زبانهای اروپایی ۱۵۳